

ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ กับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับ ผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา

Integrating Social-Emotional Intelligence in Alpha Generation Social Studies Learning

Received : 29 April 2025

Revised : 28 June 2025

Accepted : 29 June 2025

นิพิฐพนธ์ นันทะวงศ์^{1*}

Nipitpon Nanthawong

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในบริบทการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ตามกรอบของ CASEL มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รายวิชาสังคมศึกษาถือเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการบูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เนื่องจากธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองและการแก้ปัญหาสังคม ผู้เขียนนำเสนอเทคนิค “อารมณ์-สังคม-บริบท” ที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำเสนอเหตุการณ์ 2) การวิเคราะห์อารมณ์ 3) การจำลองบทบาทสมมติ 4) การวิเคราะห์บริบททางสังคม 5) การสะท้อนคิดเชื่อมโยงกับปัจจุบัน และ 6) การประเมินผลอย่างรอบด้าน เพื่อตอบสนองต่อลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟาที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล

แม้ว่าจะมีหลักฐานสนับสนุนประสิทธิภาพของแนวทางดังกล่าว แต่ระบบการศึกษาไทยยังประสบความท้าทายในการนำไปสู่การปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและปรับปรุงระบบการประเมินผลเพื่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เกิดผลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์; การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา; ผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา; บทบาทครู; ทักษะศตวรรษที่ 21

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

* Corresponding author E-mail: atthaporn.rack@gmail.com

Abstract

This article examines the significance of developing social and emotional intelligence within a pedagogical framework for social studies education targeting Generation Alpha learners through employing systematic analysis and synthesis of relevant research literature. The findings reveal that social and emotional intelligence, as conceptualized within the CASEL framework, constitutes a critical component for learner development in the 21st-century educational paradigm. Social studies education serves as an optimal curricular domain for integrating social and emotional intelligence due to the inherent nature of its content, which encompasses citizenship education and societal problem-solving competencies.

The authors propose the “Emotion-Social-Context” pedagogical technique, comprising 6 sequential phases: 1) event presentation, 2) emotional analysis, 3) role-playing simulation, 4) social contextual analysis, 5) reflective connection to contemporary issues, and 6) comprehensive assessment. This methodological approach addresses the distinctive learning characteristics of Generation Alpha learners who have developed within digitally-mediated environments.

Despite substantial empirical evidence supporting this pedagogical approach's efficacy, the Thai educational system continues to encounter significant implementation challenges. Therefore, systematic teacher professional development and comprehensive assessment system reform remain imperative to ensure the authentic actualization of social and emotional intelligence development initiatives.

Keywords: Social and Emotional Intelligence; Social Studies Learning Management; Alpha Generation Students; Teacher Roles; 21st century Skills

¹ Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

* Corresponding author E-mail: atthaporn.rack@gmail.com

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Intelligence) มีความสำคัญมากขึ้นในบริบทของการศึกษายุคใหม่ ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเอง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2020; Greenberg et al., 2017) ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ให้กับผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้พวกเขาประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคม

ผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) เป็นกลุ่มประชากรที่เกิดหลังปี พ.ศ. 2553 มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเจนเนอเรชันก่อนหน้า พวกเขาเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีความคุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่วัยเยาว์ (McCrindle & Wolfinger, 2014) และมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการสื่อสารที่โดดเด่น นอกจากนี้ยังมีความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างในการเรียนรู้ รวมถึงความต้องการการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความเป็นจริง (Schwieger & Ladwig, 2018) ขึ้นขอการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ท้าทาย

ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบันพบว่า ความท้าทายดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้น จากการรายงานของกรมสุขภาพจิต พบสถิติที่น่าเป็นห่วงของปัญหาสุขภาพจิตในเด็กและเยาวชน จากรายงานพบว่าเด็กไทย 1 ใน 7 คนมีสุขภาพจิต ขณะที่นักเรียนมัธยมศึกษา 32% อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า และ 17.6% เคยคิดฆ่าตัวตายอย่างจริงจัง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวไทยที่ครอบครัวแม่พอลูกลดลงเหลือเพียง 26% และปัญหาการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเกินขนาดของเด็กไทยที่ใช้เวลาหน้าจอเฉลี่ยมากกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (UNICEF Thailand, 2024)

ในระดับสากล การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย ในวงการศึกษา โดยแต่ละประเทศมีแนวทางที่แตกต่างกันตามบริบทและวัฒนธรรม เช่น สิงคโปร์ พบว่าประสบความสำเร็จในการบูรณาการ การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning: SEL) ผ่านโปรแกรม Character and Citizenship Education (CCE) อย่างเป็นระบบในทุกระดับชั้น มีการจัดสรรเวลาเรียนเฉพาะและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีทั้งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการสูงและทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่ดี (Tan & Tan, 2014) ในขณะที่สหรัฐอเมริกา มีการพัฒนากรอบแนวคิดและแนวทางปฏิบัติผ่านองค์กร Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) ซึ่งได้พัฒนารอบ SEL ที่ครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก และได้รับการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในหลายรัฐ แนวทางของสหรัฐฯ เน้นความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ โดยแต่ละรัฐและเขตการศึกษาสามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น มีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลระยะยาวที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการพัฒนา SEL (Durlak et al., 2015) อย่างไรก็ตาม ความแตกต่าง

ในการนำไปปฏิบัติระหว่างรัฐและเขตการศึกษาทำให้เกิดความไม่สม่ำเสมอในคุณภาพและประสิทธิภาพในส่วนประเทศไทย แม้จะมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) แต่การนำไปปฏิบัติยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ สาเหตุหลักประกอบด้วย ระบบการประเมินผลที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก การขาดแคลนครูที่มีความรู้และทักษะด้าน SEL อย่างเพียงพอ ภาระงานและความกดดันของครูที่มากเกินไป และการขาดงบประมาณสำหรับการพัฒนาครูด้าน SEL อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการสำรวจของ Viriyapong และ Harfield (2013) พบว่า ระบบการศึกษาไทยยังคงให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากกว่าการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์

การส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะรายวิชาสังคมศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมถึงการปรับตัวและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (Jones & Bouffard, 2012) ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเนื้อหาสังคมศึกษากับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเจเนอเรชันอัลฟาเกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากขึ้น หากครูผู้สอนสังคมศึกษาไม่นำความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มาบูรณาการ อาจส่งผลกระทบต่อเชิงลบ เช่น ใน ด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น ทำให้เสี่ยงต่อการเชื่อข่าวปลอมและการถูกชักจูงทางการเมือง (Durlak et al., 2011) รวมถึงขาดความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ ในด้านเศรษฐกิจ World Economic Forum (2023) ระบุว่าทักษะ SEL เป็น 1 ใน 10 ทักษะสำคัญของอนาคต การขาดทักษะเหล่านี้ทำให้แรงงานไทยขาดความสามารถในการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแก้ปัญหา ร่วมกัน ส่งผลเสียต่อการแข่งขันในตลาดแรงงานยุค 4.0 ได้ ในส่วนของด้านสังคม การขาดจิตสำนึกพลเมืองนำไปสู่ปัญหาคอร์รัปชัน การขาดจริยธรรม และความขัดแย้งทางสังคม ดังที่เห็นจากปัญหาการแบ่งแยกทางการเมืองในสังคมไทยที่ยืดเยื้อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสำคัญของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์กับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเจเนอเรชันอัลฟา โดยเน้นที่รายวิชาสังคมศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความเข้าใจในความหลากหลายทางสังคม และจิตสำนึกพลเมือง รวมถึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้และบทบาทของครูในการส่งเสริมทักษะดังกล่าวให้กับผู้เรียนเจเนอเรชันอัลฟา เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดการพัฒนาทักษะเหล่านี้ในยุคดิจิทัล เช่น ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการเข้าถึงข้อมูลในยุคดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์ และอาจกลายเป็นผู้บริโภคข้อมูลแบบไม่มีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นอันตรายต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต

นิยามและองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์

ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Intelligence) เป็นแนวคิดที่ได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามและอธิบายองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ไว้อย่างหลากหลาย Goleman (2011) ได้นิยามความฉลาดรู้ทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ว่าเป็นความสามารถในการตระหนักรู้และจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นและการใช้ข้อมูลทางอารมณ์ในการคิดและตัดสินใจ โดย Goleman

ได้ขยายแนวคิดนี้ไปสู่ความฉลาดรู้ทางสังคม (Social Intelligence) ซึ่งเน้นความสามารถในการเข้าใจและจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษา ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์จึงรวมถึงทั้งความสามารถในการจัดการตนเองและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพกับผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mayer et al. (2016) ที่ได้อธิบายว่า ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ประกอบด้วยความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ ตามที่ Goleman (2011) ได้เสนอกรอบความฉลาดรู้ทางอารมณ์ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) 2) การจัดการตนเอง (Self-Management) 3) ความตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) และ 4) การจัดการความสัมพันธ์ (Relationship Management) ในขณะที่องค์กรสำคัญทางการศึกษา Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (2020) ได้พัฒนากรอบแนวคิด SEL ที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ซึ่งเป็นความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเอง 2) การจัดการตนเอง (Self-management) เป็นความสามารถในการควบคุมและกำกับอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม 3) การตระหนักรู้ทางสังคม (Social awareness) เป็นความสามารถในการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมถึงการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมและสภาพแวดล้อมรอบตัว 4) ทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship skills) เป็นความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รวมถึงการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (Responsible decision-making) เป็นความสามารถในการเลือกและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีจริยธรรมและคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น เห็นได้ว่าการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการส่งเสริมและฝึกฝนทักษะในแต่ละองค์ประกอบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเอง และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ต่อการพัฒนาผู้เรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ พบว่าการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จของผู้เรียนในหลากหลายมิติ ดังที่ Durlak et al. (2011) ได้ทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณจากงานวิจัยจำนวน 213 เรื่อง โดยการศึกษาดังกล่าวครอบคลุมผู้เรียนกว่า 270,000 คน พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 11 เปอร์เซ็นต์ไทล์ และมีการลดลงของพฤติกรรมเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Taylor et al. (2017) ที่พบว่า การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มีผลในระยะยาวต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและลดพฤติกรรมเชิงลบของผู้เรียน นอกจากนี้ Greenberg et al. (2017) ยังได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความสำคัญของความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในฐานะที่เป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในเชิงสุขภาพจิต โดยพบว่า การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความเครียดและความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีและมีความสุขในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนและการทำงานในระยะยาว

สรุปได้ว่า การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ความสำเร็จ และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการและส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์

แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ได้รับการพัฒนาและอธิบายผ่านทฤษฎีทางจิตวิทยาและการศึกษาหลายแขนง Gardner (2011) ได้เสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ที่อธิบายว่ามนุษย์มีความฉลาดรู้ในหลากหลายมิติ ซึ่งรวมถึงความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ โดย Gardner มองว่าความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการและการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ควรได้รับการส่งเสริมควบคู่ไปกับความฉลาดรู้ด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับการการศึกษาของ Okwuduba et al. (2021) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสหสัมพันธ์กับนักเรียนระดับก่อนอุดมศึกษา จำนวน 443 คน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัญญาระหว่างบุคคลและปัญญาภายในบุคคลสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .429$ และ $.619$ ตามลำดับ, $p < 0.01$) การค้นพบนี้ให้การสนับสนุนโดยตรงต่อข้อเสนอของ Gardner ที่ว่าปัญญาเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นรากฐานของความสามารถทางสังคมและอารมณ์

นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของ Bandura (1977) ก็ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของมนุษย์ผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น Bandura เชื่อว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ได้โดยการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลต้นแบบ รวมถึงการได้รับข้อมูลป้อนกลับและการเสริมแรงจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน สอดคล้องกับการการศึกษาของ Cipriano et al. (2023) ซึ่งได้ตรวจสอบการศึกษาเชิงทดลองจาก 53 ประเทศทั่วโลก โดยมีผู้เข้าร่วมการศึกษารวม 575,361 คน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการแทรกแซง SEL ที่ใช้หลักการสร้างแบบจำลองและการเรียนรู้จากการสังเกตตามแนวคิดของ Bandura สามารถสร้างการปรับปรุงที่มีนัยสำคัญในทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยมีขนาดอิทธิพลตั้งแต่ 0.23-0.43 ในความสามารถต่าง ๆ

เห็นได้ว่าความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการและการเรียนรู้ของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์จึงควรคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความสามารถทางสังคมและอารมณ์ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระในหลักสูตร

ปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน

แม้ว่าประเทศไทยจะจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาถึง 20% ของงบประมาณแห่งชาติ แต่ระบบการศึกษาไทยยังคงประสบกับปัญหาโครงสร้างและระบบที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning: SEL) ของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 โดยปัญหาสำคัญประการแรกคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างเขตเมืองและชนบท โดยนักเรียนในชนบทมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลังนักเรียนในเมืองประมาณ 3 ปี และรายได้เฉลี่ยของกรุงเทพมหานครสูงกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง 6.5 เท่า (World Bank, 2023)

ปัญหาที่สองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือระบบการประเมินผลและการคัดเลือกทางการศึกษาที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นเกณฑ์หลักในการวัดความสำเร็จของผู้เรียนอย่างเคร่งครัด ระบบการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) และกลไกการคัดเลือกเข้าสถาบันอุดมศึกษาได้สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นการแข่งขันและการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาดทางอารมณ์ ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเผยให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจอย่างชัดเจนต่อระบบประเมินผลปัจจุบัน โดยผู้เรียนถึงร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสำรวจแสดงความประสงค์ให้ยกเลิกระบบ O-NET เนื่องจากระบบดังกล่าวสร้างข้อจำกัดต่อการเรียนรู้แบบองค์รวมและการพัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลาย (Bangkok Post, 2022) ความคิดเห็นของผู้เรียนนี้สะท้อนถึงการรับรู้ว่าการประเมินผลปัจจุบันไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายหรือการพัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะที่ข้อมูลด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนชี้ให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบที่มีนัยสำคัญจากระบบการศึกษาที่เน้นการแข่งขันอย่างรุนแรง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงร้อยละ 26.18 รายงานภาวะความเครียดจากการเรียนในระดับสูง ขณะที่ผู้เรียนร้อยละ 28 ของประชากรวัยรุ่นมีความเครียดที่ครอบงำชีวิตประจำวัน (NCBI, 2017; Department of Mental Health, 2021) ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนถึงวิกฤตสุขภาพจิตในระบบการศึกษาที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ปัญหาที่สามคือการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการส่งเสริมความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ (SEL) อย่างเป็นระบบ การศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนา SEL เป็นความท้าทายสำคัญในระบบการศึกษาไทย เนื่องจากข้อจำกัดทั้งในด้านเวลาและการขาดแคลนโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสม (CASEL, 2020) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pholphirul et al. (2023) พบว่าครูถึงร้อยละ 85 ไม่ได้รับการฝึกอบรมด้าน SEL อย่างเป็นทางการ และร้อยละ 67 ระบุว่าไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างระหว่างนโยบายการศึกษาแบบองค์รวมกับความพร้อมและศักยภาพของครูในการนำไปสู่การปฏิบัติจริง

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ควรยึดหลักการสำคัญ ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้ออาทร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการประเมินผลการเรียนรู้รอบด้านและต่อเนื่อง (Durlak et al., 2011; Jones & Bouffard, 2012)

หลักการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ เมื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ พบว่า การบูรณาการทักษะทางสังคมและอารมณ์เข้ากับเนื้อหาสาระในหลักสูตรสังคมศึกษา เช่น การสอดแทรกกิจกรรมการพัฒนาทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการอารมณ์ และการสร้างสัมพันธ์ภายในบทเรียนเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาและจริยธรรม (Greenberg et al., 2017) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน การบูรณาการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงและความสำคัญของทักษะทางสังคมและอารมณ์ในบริบทของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและการดำเนินชีวิตในสังคม นอกจากนี้ การบูรณาการยังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและประยุกต์ใช้ทักษะทางสังคมและอารมณ์ในสถานการณ์ที่หลากหลายและเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์อย่างยั่งยืน

การบูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เข้ากับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษามีรากฐานทางทฤษฎีจากแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และการทดลองใช้ในทางปฏิบัติ Kolb ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ John Dewey, Kurt Lewin และ Jean Piaget โดยมองว่าความรู้เกิดขึ้นจาก “การเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์” (Kolb, 1984: 38) นอกจากนี้ การบูรณาการ SEL ในการเรียนการสอนสังคมศึกษายังสอดคล้องกับแนวทางของ CASEL (2020) ที่เน้นการผสมผสานการเรียนรู้ทางวิชาการกับโอกาสในการฝึกฝนทักษะทางสังคมและอารมณ์ เช่น การมองมุมมองผู้อื่น และการพัฒนาความคิดแบบเติบโต

ในการสอนรายวิชาพลเมืองโลกศึกษา ผู้เขียนได้นำกรณีศึกษา “วิกฤตผู้ลี้ภัยโรฮิงญา” มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน โดยให้นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 วิเคราะห์ประเด็นจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ลี้ภัย รัฐบาลเมียนมาร์ รัฐบาลบังกลาเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และประชาคมโลก จากกิจกรรมนี้ นักศึกษาครูได้เรียนรู้วิธีการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจในมุมมองที่หลากหลาย ต่อมานักศึกษาได้นำเทคนิคนี้ไปใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจระหว่างนักเรียนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์มีผลในเชิงบวกต่อการพัฒนาผู้เรียนในหลายมิติ ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมอีกด้วย (Weissberg et al., 2015) ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่บูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา จึงเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์และสังคมที่ยั่งยืนในระยะยาว

กิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมา รวมถึงการศึกษาลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา ผู้เขียนจึงได้พัฒนาเทคนิคการสอนที่เรียกว่า “อารมณ์-สังคม-บริบท” (Emotion-Social-Context Technique) ขึ้น โดยมีพื้นฐานมีรากฐานทางทฤษฎีจากหลายแนวคิดที่สำคัญ ประกอบด้วยกรอบแนวคิด SEL ของ Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL, 2020) ที่ครอบคลุม 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การตระหนักรู้ในตนเอง (2) การจัดการตนเอง (3) การตระหนักรู้ทางสังคม (4) ทักษะด้านความสัมพันธ์ และ (5) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner (2011) ที่มองความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์เป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการมนุษย์

นอกจากนี้ เทคนิคนี้ยังได้แนวคิดจากกรอบ Critical Emotional Engagement (CEE) ของ Sheppard และ Kollasch (2025) ที่มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างสนับสนุนสำหรับการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียนกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ และแนวทางการสร้างโครงสร้างสนับสนุนเชิงสังคมนิยม (Social Constructivist Scaffolding Approach) ที่ประยุกต์แนวคิด Zone of Proximal Development ของ Vygotsky (Rosiek, 2003) เมื่อพิจารณากิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะเฉพาะและความต้องการในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเจนเนอเรชันก่อนหน้า พบว่า การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Schwieger & Ladwig, 2018; Seemiller & Grace, 2017) เป็นเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียนกลุ่มดังกล่าว ซึ่งการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา นอกจากจะช่วยดึงดูดความสนใจและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟาแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ในขณะเดียวกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการเจรจาต่อรอง ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงยังช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ทางสังคมศึกษากับโลกแห่งความเป็นจริง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ดีเมื่อวิเคราะห์กิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม และการฝึกสมาธิและการผ่อนคลาย ถือเป็นกิจกรรมหลักที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ งานวิจัยของ Jones et al. (2017) ที่ทำการสังเคราะห์โปรแกรม SEL พบว่า การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ประกอบด้วย การสอนแบบบรรยาย การอภิปราย และการเล่นเกม เป็นองค์ประกอบหลักของโปรแกรม SEL ที่มีประสิทธิภาพ การอภิปรายกลุ่มช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดย Positive Action (2024) อธิบายว่า การใช้เกมและกิจกรรมสังคมช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม และดำเนินการสนทนา

ด้วยมุมมองและความเข้าใจ การอภิปรายกลุ่มช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเข้าใจมุมมองและความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นเกมและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหาาร่วมกัน ในขณะที่การฝึกสมาธิและการผ่อนคลายช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการตระหนักรู้และการจัดการอารมณ์ของตนเอง กิจกรรมที่หลากหลายเหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน เจเนอเรชันอัลฟาควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระในสังคมศึกษา

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น การใช้กรณีศึกษาและสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจทางสังคม การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการเรียนรู้ผ่านการบริการสังคมเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการใช้ศิลปะและดนตรีเป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์และการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม (Durlak et al., 2011; Elias & Arnold, 2015) พบว่าการประยุกต์ใช้ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษานั้น มีความหลากหลายและครอบคลุมทักษะทางสังคมและอารมณ์ในหลายมิติ ทั้งในด้านการตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการอารมณ์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ

แม้ว่ากิจกรรมพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การใช้กรณีศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และการเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม จะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว แต่การบูรณาการ SEL อย่างเจาะจงสำหรับผู้เรียนเจเนอเรชันอัลฟาต้องการแนวทางที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) การพัฒนาทักษะการตรวจสอบข้อมูลดิจิทัล (Digital Fact-Checking Skills) จากประสบการณ์ของผู้เขียน การสอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข่าวปลอมเกี่ยวกับประเด็นสังคมปัจจุบันผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย โดยให้ผู้เรียนติดตาม hashtag หรือประเด็นร้อนเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นวิเคราะห์ความแตกต่างของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และนำเสนอผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง กิจกรรมนี้พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับยุคดิจิทัล

2) การจำลองการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศผ่านเทคโนโลยี VR/AR การใช้เทคโนโลยีจำลองเสมือนให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นผู้แทนประเทศต่าง ๆ ในการเจรจาประเด็นสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้เรียนต้องเข้าใจมุมมองทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองของแต่ละประเทศ และหาทางออกร่วมกัน กิจกรรมนี้เป็นการพัฒนาความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมและทักษะการเจรจาในระดับที่ซับซ้อน

3) การสร้างเนื้อหาดิจิทัลเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Digital Advocacy) ให้ผู้เรียนสร้างแคมเปญออนไลน์เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมในชุมชนของตนเอง เช่น การสร้างคลิปลิขิต การออกแบบอินโฟกราฟิก หรือการเขียนบล็อก โดยต้องคำนึงถึงจริยธรรมดิจิทัล การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และการวัดผลกระทบ กิจกรรมนี้รวมทักษะ SEL เข้ากับความเชี่ยวชาญดิจิทัลของเจเนอเรชันอัลฟา

4) การวิเคราะห์อคติในอัลกอริทึมโซเชียลมีเดีย โดยสอนให้ผู้เรียนเข้าใจว่าข้อมูลที่พวกเขาได้รับผ่านโซเชียลมีเดียถูกรองโดยอัลกอริทึม และการที่เห็นข้อมูลเพียงด้านเดียวส่งผลต่อทัศนคติทางสังคมอย่างไร ผู้เรียนต้องทดลองติดตาม account ที่มีมุมมองแตกต่างและเปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้รับ กิจกรรมนี้พัฒนาความตระหนักรู้ในตนเองและการเข้าใจระบบสังคมดิจิทัล

5) การจัดการความขัดแย้งในพื้นที่ไซเบอร์ โดยการจำลองสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ เช่น cyberbullying หรือ hate speech ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการจัดการความขัดแย้ง การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโลกดิจิทัล นอกเหนือจากแนวทางใหม่เหล่านี้ การปรับปรุงกิจกรรมที่มีอยู่แล้วให้มีการบูรณาการ SEL อย่างเจาะจงก็มีความสำคัญเช่นกัน เช่น การใช้กรณีศึกษาและสถานการณ์จำลองในการสอนสังคมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจในบริบทที่เฉพาะเจาะจงและใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ผู้เรียนได้มีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะทางสังคมศึกษาในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงฝึกฝนการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรมโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะเดียวกัน การจัดการกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการเรียนรู้ผ่านการบริการสังคมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผ่านการลงมือปฏิบัติและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนอย่างแท้จริง ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะใส่ใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่น รวมถึงตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม รวมถึงการใช้ศิลปะและดนตรีเป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์ และการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่น่าสนใจของการประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา การแสดงออกผ่านงานศิลปะและดนตรีช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจและทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเองในเชิงลึก รวมถึงได้แลกเปลี่ยนมุมมองและความรู้สึกเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในรูปแบบที่สร้างสรรค์และเป็นอิสระ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและการสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน

การประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษายังสามารถขยายไปสู่การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของผู้อื่น การจัดนิทรรศการหรือการแสดงทางวัฒนธรรมที่ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการตระหนักรู้และเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงการเห็นคุณค่าและเคารพในอัตลักษณ์ของผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นได้ว่าการบูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาสามารถทำได้ในหลากหลายรูปแบบและครอบคลุมเนื้อหาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสอนเกี่ยวกับพลเมืองศึกษา จริยธรรม ประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรม การประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมและอารมณ์ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการอารมณ์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่บูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต รวมถึงการสร้างสังคมที่เคารพในความหลากหลาย เอื้ออาทร และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากการสังเคราะห์กิจกรรมและเทคนิคการสอนรวมถึงตัวอย่างการประยุกต์ใช้ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ผู้เขียนจะขอนำเสนอ เทคนิคการสอนที่สามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ได้แก่ เทคนิค “อารมณ์-สังคม-บริบท” (Emotion-Social-Context Technique) โดยได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าว เพื่อมุ่งเน้นการเชื่อมโยงมิติทางอารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บริบททางประวัติศาสตร์และสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เทคนิคนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระทางสังคมศึกษาอย่างลึกซึ้งเท่านั้น แต่ยังพัฒนาทักษะที่สำคัญที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

ดังนั้น การนำเทคนิค “อารมณ์-สังคม-บริบท” มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นการตอบสนองต่อลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีความคาดหวังในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเจนเนอเรชันก่อนหน้า เทคนิคนี้ใช้ประโยชน์จากความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีของผู้เรียน ผสมผสานกับกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและน่าสนใจโดยมี 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือประเด็นทางสังคม ครูเลือกเหตุการณ์หรือประเด็นที่มีความซับซ้อนทางอารมณ์และสังคม โดยใช้สื่อมัลติมีเดียที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ ภาพถ่าย บทความ เพื่อนำเสนอข้อมูล หรืออาจใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ ให้ผู้เรียนบันทึกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองต่อเหตุการณ์ โดยใช้แอปพลิเคชันหรือเครื่องมือดิจิทัลในการบันทึกและวิเคราะห์อารมณ์ หลังจากนั้น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้สึกในกลุ่มย่อย เพื่อฝึกการสื่อสารทางอารมณ์

ขั้นที่ 3 การจำลองบทบาทสมมติ ครูแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มและมอบหมายบทบาทของบุคคลในเหตุการณ์และให้แต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับตัวละครของตน รวมถึงภูมิหลัง มุมมอง และแรงจูงใจ โดยจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้เทคนิคการแสดงสดหรือการสร้างคลิปวิดีโอในระหว่างการแสดงบทบาท ครูควรให้ผู้เรียนฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ครูและนักเรียนนำข้อมูลจากการแสดงบทบาทสมมติมาวิเคราะห์ร่วมกัน ร่วมกับการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรม หลังจากนั้น ร่วมกันพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่ออารมณ์และการกระทำของบุคคลในเหตุการณ์ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ โครงสร้างทางสังคมและสร้างแผนผังความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ การกระทำ และบริบททางสังคม

ขั้นที่ 5 การสะท้อนคิดเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ครูให้ผู้เรียนเปรียบเทียบเหตุการณ์ในอดีตกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงในปัจจุบัน วิเคราะห์ความเหมือนและความต่างในแง่ของอารมณ์ ปฏิกริยาทางสังคม และบริบททางวัฒนธรรม และอภิปรายว่าความเข้าใจทางประวัติศาสตร์และสังคมสามารถช่วยในการจัดการกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้อย่างไร หลังจากนั้นให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้

ขั้นที่ 6 การประเมินผล ใช้การประเมินความเข้าใจในเนื้อหาทางประวัติศาสตร์และสังคม ประเมินทักษะการวิเคราะห์และการเชื่อมโยงระหว่างอารมณ์ สังคม และบริบทประเมินการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ เช่น การเห็นอกเห็นใจ การจัดการอารมณ์ การเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง

ดังนั้น เทคนิคดังกล่าวจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟาได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงอารมณ์กับบริบททางสังคม และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางประวัติศาสตร์และสังคมศึกษาในการทำความเข้าใจและจัดการกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการบูรณาการการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคม และอารมณ์เข้ากับการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทบาทของครูในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์

ความสำเร็จของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ในห้องเรียนขึ้นอยู่กับบทบาทสำคัญของครูในหลายมิติ จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน พบว่าครูจำเป็นต้องมีคุณลักษณะหลัก ดังนี้

1) คุณลักษณะและทักษะที่จำเป็น ครูต้องมีความเข้าใจในหลักการ SEL อย่างลึกซึ้ง (CASEL, 2020; Schonert-Reichl, 2017; Schwieger & Ladwig, 2018) ทักษะการสื่อสารและการจัดการชั้นเรียน ที่ละเอียดอ่อน ความสามารถในการปรับตัวต่อความแตกต่างของผู้เรียน และความสามารถในการใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย

2) การพัฒนาตนเองของครู นอกเหนือจากแนวคิดของ Schonert-Reichl (2017) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนา SEL ของครูเอง ผู้เขียนเห็นว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาเฉพาะด้านเพิ่มเติม ได้แก่ (1) ความเข้าใจในพลวัตทางสังคม เพื่อช่วยผู้เรียนวิเคราะห์ประเด็นสังคมปัจจุบัน (2) ทักษะการอำนวยความสะดวกในการสนทนา (facilitation skills) เพื่อจัดการกับความคิดเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน และ (3) ความสามารถในการเชื่อมโยงประเด็นท้องถิ่นกับสากล เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของปัญหาสังคม

3) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสังเคราะห์จากงานของ Durlak et al (2011), CASEL (2020) และประสบการณ์ของผู้เขียน พบว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย (1) พื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (psychologically safe space) สำหรับการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง (2) วัฒนธรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (inquiry-based learning culture) ที่ส่งเสริมการตั้งคำถามและการหาคำตอบร่วมกัน และ (3) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะกับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟาที่คุ้นเคยกับสื่อดิจิทัล

4) ความท้าทายเฉพาะสำหรับครูผู้สอนสังคมศึกษา จากการวิเคราะห์บริบทของการศึกษาไทยและลักษณะของผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟา ผู้เขียนเสนอว่าครูผู้สอนสังคมศึกษาต้องเผชิญความท้าทายเฉพาะ ได้แก่ (1) การจัดการกับข้อมูลข่าวสารที่มากเกินไป ในยุคที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (2) การสร้างสมดุลระหว่างการเรียนรู้เนื้อหาและการพัฒนาทักษะ ในขณะที่ยังคงมีแรงกดดันจากระบบประเมินผล และ (3) การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม เมื่อห้องเรียนมีผู้เรียนจากพื้นฐานที่หลากหลาย

บทสรุป

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาครอบงำชีวิตประจำวัน การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ กลายเป็นความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟาที่เติบโตขึ้นท่ามกลางโลกดิจิทัล แต่กลับเผชิญกับความท้าทายด้านสุขภาพจิตและทักษะการใช้ชีวิตในสังคม อย่างเป็นปัญหา ความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ที่ประกอบด้วยห้าองค์ประกอบหลักตามกรอบของ

CASEL คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้ทางสังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ ได้พิสูจน์แล้วว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยระดับนานาชาติชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 11 เปอร์เซนต์ไทล์ และมีพฤติกรรมเชิงลบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายวิชาสังคมศึกษาเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการบูรณาการความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ เนื่องจากธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมือง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการแก้ปัญหาสังคม การประยุกต์ใช้เทคนิค “อารมณ์-สังคม-บริบท” ที่ผู้เขียนพัฒนาขึ้น จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงมิติทางอารมณ์ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และบริบททางประวัติศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เทคนิคนี้ดำเนินการผ่านหกขั้นตอนที่ครอบคลุมตั้งแต่การนำเสนอเหตุการณ์ การวิเคราะห์อารมณ์ การจำลองบทบาทสมมติ การวิเคราะห์บริบททางสังคม การสะท้อนคิดเชื่อมโยงกับปัจจุบัน และการประเมินผลอย่างรอบด้าน และถึงแม้ว่าจะมีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ แต่ระบบการศึกษาไทยยังคงเผชิญความท้าทายสำคัญในการนำแนวทางนี้ไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเฉพาะปัญหาระบบการประเมินผลที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก การขาดแคลนครูที่ได้รับการพัฒนาด้าน SEL อย่างเป็นระบบ และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างเขตเมืองและชนบท

จากการวิเคราะห์เชิงลึกของผู้เขียน พบว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือการขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติในบริบทไทย แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากจากต่างประเทศที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของไทยยังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม และระบบการศึกษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นอกจากนี้ ความซับซ้อนของการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์สำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชันอัลฟายังต้องการความละเอียดอ่อนและการออกแบบที่รอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า ปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงคือการพัฒนาคู่มืออย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนสังคมศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนกว่าครูในสาขาอื่น เนื่องจากต้องจัดการกับประเด็นที่อ่อนไหวทางสังคมและการเมือง ในขณะเดียวกันต้องส่งเสริมการอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย การพัฒนาคู่มือจึงต้องเป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติที่ต่อเนื่องและมีการนิเทศติดตามผล ไม่ใช่เพียงการอบรมเชิงทฤษฎี

ท้ายที่สุด การพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ไม่ใช่ความรับผิดชอบของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเป็นความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสังคม ในบริบทของสังคมไทยที่โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญมากขึ้น การลงทุนในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางสังคมและอารมณ์ผ่านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจึงเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต และสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ในสังคมที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Bangkok Post. (2022). Long-overdue end of O-Net exams. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2044427/long-overdue-end-of-o-net-exams>
- CASEL. (2020). CASEL's SEL framework: What are the core competence areas and where are they promoted. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
- Cipriano, C., Brackett, M. A., Schlinger, M., Torrente, C., Rivers, S. E., Elbertson, N. A., ... & Yoder, N. (2023). The state of evidence for social and emotional learning: A contemporary meta-analysis of universal school-based SEL interventions. *Child Development*, 94(5), 1181-1204.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2020). *CASEL's SEL framework: What are the core competence areas and where are they promoted*. <https://casel.org/casel-sel-framework-11-2020/>
- Department of Mental Health. (2021). *Report on the Mental Health Situation of Thai Children and Youth 2021*. Department of Mental Health. (In Thai)
- Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P., & Gullotta, T. P. (Eds.). (2015). *Handbook of social and emotional learning: Research and practice*. Guilford Press.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>
- Elias, M. J., & Arnold, H. (2015). Social-emotional learning and character development. In W. G. Scarlett (Ed.), *The SAGE encyclopedia of classroom management* (pp. 759-763). SAGE Publications.
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences* (3rd ed.). Basic Books.
- Goleman, D. (2011). *The brain and emotional intelligence: New insights*. More Than Sound.
- Greenberg, M. T., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P., & Durlak, J. A. (2017). Social and emotional learning as a public health approach to education. *The Future of Children*, 27(1), 13-32. <https://doi.org/10.1353/foc.2017.0001>
- Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Social Policy Report*, 26(4), 1-33. <https://doi.org/10.1002/j.2379-3988.2012.tb00073.x>
- Jones, S. M., Bailey, R., Brush, K., & Kahn, J. (2017). Kernels of practice for SEL: Low-cost, low-burden strategies. Harvard Graduate School of Education.

- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (2016). The ability model of emotional intelligence: Principles and updates. *Emotion Review*, 8(4), 290–300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667>
- McCrinkle, M., & Wolfinger, E. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding the global generations*. McCrinkle Research Pty Ltd.
- NCBI. (2017). *Quality of Life, Mental Health and Educational Stress of High School Students in the Northeast of Thailand*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5620889/>
- Okwuduba, E. N., Nwosu, K. C., Okigbo, E. C., Samuel, N. N., & Achugbu, C. (2021). Impact of intrapersonal and interpersonal emotional intelligence and academic self-efficacy on academic performance among pre-university science students. *Heliyon*, 7(3), e06611.
- Pholphirul, P., Rukumnuaykit, P., & Teimrad, S. (2023). Teacher shortages and educational outcomes in developing countries: Empirical evidence from PISA-Thailand. *Cogent Education*, 10(2). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2243126>
- Positive Action. (2024). 20 Evidence-based social skills activities and games for kids. Retrieved from <https://www.positiveaction.net/blog/social-skills-activities-and-games-for-kids>
- Rosiek, J. (2003). Emotional Scaffolding: An Exploration of the Teacher Knowledge at the Intersection of Student Emotion and the Subject Matter. *Journal of Teacher Education*, 54(5), 399-412. <https://doi.org/10.1177/0022487103257089>
- Schonert-Reichl, K. A. (2017). Social and emotional learning and teachers. *The Future of Children*, 27(1), 137-155. <https://www.jstor.org/stable/44219025>
- Schwieger, D., & Ladwig, C. (2018). Reaching and retaining the next generation: Adapting to the expectations of Gen Z in the classroom. *Information Systems Education Journal*, 16(3), 45-54. <https://isedj.org/2018-16/n3/ISEDJv16n3p45.html>
- Seemiller, C., & Grace, M. (2017). Generation Z: Educating and engaging the next generation of students. *About Campus*, 22(3), 21-26. <https://doi.org/10.1002/abc.21293>
- Sheppard, M., & Kollasch, C. M. (2025). A framework for critical emotional engagement in history education. *Journal of Curriculum and Pedagogy*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/15505170.2025.2462663>
- Tan, C. (2020). *Comparing high-performing education systems: Understanding Singapore, Shanghai, and Hong Kong*. Routledge.
- Tan, C., & Tan, L. S. (2014). The role of optimism, self-esteem, academic self-efficacy and gender in high-ability students. *Asia-Pacific Education Researcher*, 23(3), 621–633. <https://doi.org/10.1007/s40299-013-0134-5>

- Taylor, R. D., Oberle, E., Durlak, J. A., & Weissberg, R. P. (2017). Promoting positive youth development through school-based social and emotional learning interventions: A meta-analysis of follow-up effects. *Child Development*, 88(4), 1156–1171. <https://doi.org/10.1111/cdev.12864>
- UNICEF Thailand. (2024). The costs and benefits of Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS) for children and adolescents in education settings in Thailand. UNICEF Thailand Country Office.
- Viriyapong, R., & Harfield, A. (2013). Facing the challenges of the One-Tablet-Per-Child policy in Thai primary school education. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 4(9), 176-184. <https://doi.org/10.14569/IJACSA.2013.040928>
- Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (Eds.). (2015). Social and emotional learning: Past, present, and future. In J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T. P. Gullotta (Eds.), *Handbook of social and emotional learning: Research and practice* (pp. 3–19). The Guilford Press.
- World Economic Forum. (2023). *The Future of Jobs Report 2023*. World Economic Forum.